

Jó gyakorlatok az OTDK-dolgozatok elbírálásának folyamatában

Ez a diasor elsősorban azon kollégák számára készült, akik bírálóként először segítik munkájukkal az OTDK-dolgozatok értékelését.

Köszönjük azonban, ha - főként a minőségbiztosítási alapelvek betartása miatt - minden bíráló időt szán arra, hogy áttekinti ezt a diasort.

Általános szempontok

- Mivel a hallgatók sokat tanulhatnak a bírálatokból is, illetve a bírálatokra adott válasz a szóbeli előadásuk részét is képezi, ezért fontos, hogy:
 - a bírálat minden szempontra terjedjen ki,
 - a dolgozat összetevőire adott pontokat minden esetben indokoljuk,
 - kifejtett, példákkal, idézetekkel, oldalszámokkal hivatkozott, alaposan alátámasztott, konstruktív visszajelzést adjunk,
 - tegyünk konkrét javaslatokat arra vonatkozóan, hogy a hallgató min dolgozzon a szóbeli forduló előtt, milyen kérdésekre igyekezzen választ adni a szóbeli előadásában.
- Ha gyengének is találjuk a dolgozatot formailag és/vagy tartalmilag, soha ne használjunk gúnyos, személyeskedő mondatokat az értékelesben.
- Ne feledjük, az OTDK célja a kutatómunkához való kedvcsinálás, a hallgatók fejlesztése és motiválása, sokuknak ez az első tudományos próbálkozása, és nem tudhatjuk, milyen háttérből érkezve készítették el a pályamunkát. A bírálatok alapvető célja az, hogy a hallgatókat megfelelő iránymutatásokkal további kutatásokra ösztönözzük.

1. Téma eredetisége, újdonsága, fontossága

- Fontos, hogy valóban az újdonságra fókuszáljunk. Ez lehet a téma, de lehet új megközelítési módból történő vizsgálat, új elméleti keretben zajló elemzés.
- Próbáljunk elvonatkoztatni az általunk preferált elméleti háttértől, álláspontoktól a dolgozat témáját illetően; értékeljük a dolgozatot a saját keretrendszerének szempontrendszerére alapján, illetve általános tudományos elvek mentén.
- Az eredetiség nem nélkülözheti a szakirodalmi alátámasztást.

2. Mennyiben sikerült megvalósítani a célkitűzést? A dolgozat új eredményei, a felvetett problémák újszerűsége

- Fő kérdés: a vállalt célkitűzést valóban teljesíti-e a dolgozat.
- Ha a dolgozat hipotézisei nem minden esetben igazolódnak be, vagy esetenként nem igazolódnak be, az is új eredménynek számít, ha a dolgozatban erre történik reflexió.
- Ha az elméleti keret leírása a dolgozatban megvalósul, és ebben a keretben az eredmények érvényesek, ne kérdőjelezzük meg az eredményeket, még akkor sem, ha az elméleti kerettel nem értünk egyet.
- A dolgozat új eredményének eldöntéséhez: annak mérlegelése is segíthet, hogy mennyire alkalmas a téma a továbbfejlesztésre, a kutatás folytatására, lehet-e belőle szaktanulmány, akár doktori kutatás.

3. A téma szakirodalmának és forrásainak ismerete, használata

- Hazai és nemzetközi szakirodalom felhasználása egyaránt fontos.
- Fontos szempont, hogy a hallgató mennyire ismeri az adott elméleti kerethez csatlakozó szakirodalmat.
- Fontos, hogy a releváns szakirodalom mennyire épül bele a dolgozatba (tehát lényeges, hogy a szakirodalom vagy az elméleti keret ne csak ismertetésre kerüljön, hanem a dolgozat használja is ezeket).
- Igyekezzünk objektíven értékelni a forráshasználatot. Ha a hallgató nem is az általunk legjobbnak tartott forrást használja, mérlegeljük, hogy jól alkalmazza-e a választott szakirodalmat.
- Plusz pont adható, ha nemcsak az adott elméleti kerethez tartozó szakirodalmat ismerteti, hanem reflexiókat tud fűzni más elméleti keret kidolgozási módjához.
- A bírálóban biztassuk a hallgatót a témához való további források elolvasására, akár javasoljunk is plusz olvasmányokat a szóbelire.

4. A szerző önálló gondolatainak, következtetéseinek megalapozottsága

- Az önálló gondolatok tekintetében fontos, hogy a pályázó által elvégzett saját munkát, a saját kutatást értékeljük.
- A pályamű témáját, a szerző gondolatait érdemes egy tágabb elméleti/gyakorlati keretbe helyezni, és mérlegelni: milyen a vonatkozó szakirodalmi keretben a kutatott téma fontossága, a felhasznált szakirodalom, illetve a kutatás következtetései?
- Célszerű továbbá a pályamű érvevezetését, az okfejtés alapját adó hipotézist és ezzel összefüggésben a vonatkozó szakirodalmi ismeretet értékelni: más kutatók gondolatait veszi-e pusztán át a szerző, csak összefoglalja a vonatkozó szakirodalmat, vagy kritikai módon reflektál is rá? Esetleg az elérhető szakirodalomhoz képest más megvilágításba is helyezi a tárgyalt témát, innovatív módon kérdéseket vet fel, megújító jelleggel tárgyalja a témát?
- Tekintsük át, hogy a konklúzió összhangban áll-e a bevezetésben megfogalmazott szempontokkal.

5. A dolgozat szerkezete, okfejtése, logikája

- Mérlegelendő, hogy megfelelő-e a kutatásban megválasztott módszer: jó módszert választott-e a szerző a kutatás elvégzéséhez, tájékozódott-e megfelelően a rendelkezésre álló lehetőségekről a kurrens szakirodalmi források segítségével?
- Ha megfelelő a választott módszer, jól alkalmazza-e azt a szerző, tudta-e adaptálni a saját kutatására nézve?
- Igyekezzünk tézismondatokat keresni a dolgozatban, és mérlegeljük, következetes-e a fókusz.
- A szerkezettel kapcsolatban nézzük meg, arányosak-e a dolgozat fő részei (témafelvetés, kifejtés, összegzés) egymáshoz és a pályamű teljes terjedelméhez képest.
- Ha vannak ábrák, táblázatok a dolgozatban, azok a megfelelő helyen, indokoltan, releváns szöveggörnyezetben, illetve megfelelő címmel vannak-e elhelyezve a dolgozatban?
- Az okfejtéssel és a logikai felépítéssel kapcsolatban érdemes értékelnünk, hogy milyen szinten valósítja meg a szerző az érvelést, illetve átlátja-e és megfelelően kifejti-e az ok-okozati összefüggéseket. Egy szaktanulmány szintű okfejtés, amely akár tudományos folyóiratban is közölhető lenne, 100%-os sikerűnek tekinthető, míg egy átlagos szemináriumi dolgozat okfejtésének megfelelő dolgozat értelemszerűen ennél kevesebb pontszámra tarthat számot.

6. A dolgozat kivitelezése, stílusa, nyelvhelyessége, helyesírása

- Ennél a szempontnál a tagoltságot, a fő- és alfejezetekre történő bontást, összegzést, illetve a jegyzetelés tudományterülethez tartozó bevett mintáit lehet hangsúlyozni irányadó szempontként.
- A stílussal kapcsolatban ellenőrizendő, hogy a választott téma módszertanához, elméleti keretéhez, gyakorlati vizsgálatához stb. hozzájárul-e a választott stílus, nyelvhelyesség, illetve ugyanennek a témának korábbi kutatási eredményeitől eltérő stílus és nyelvhelyesség kifejezetten serkentően, pozitívan hat, vagy éppen a megértés ellen dolgozik.
- Nézzük át, hogy a források, idézetek, referenciák formátuma megfelel-e a szakterület követelményeinek (MLA, APA stb.).
- A helyesírás vonatkozásában ellenőrizendő, hogy nem maradtak-e a dolgozatban durva, súlyos vagy egyéb helyesírási hibák. A durva vagy súlyos hibák (pl. -i képző tulajdonnevekhez illesztésének hibái, egybeírás-különírás hibái) levonnak a dolgozat értékéből.

Összegzés

- A megadott szempontok irányelvek, javaslatok, amelyek segíthetik a pályamunkák elbírálásának szempontjait érvényre juttatni.
- A prezentációban megfogalmazott ajánlások elősegíthetik az OTDK-dolgozatok elbírálási szempontjainak egységes érvényre juttatását, valamint segítséget nyújthatnak azoknak a bírálóknak, akik korábban még nem folytattak bírálói munkát, nem készítettek bírálatot OTDK-ra beadott pályamunkákról.

Néhány általános tanács:

- Ha úgy gondoljuk, hogy nem a megfelelő szekcióban indul a dolgozat, jelezzük a szervezőknek!
- Ha gyengének is találjuk a dolgozatot formailag és/vagy tartalmilag, soha ne használjunk gúnyos, személyeskedő mondatokat az értékelésben.
- Bírálatunkban igyekezzünk kifejtett, példákkal, idézetekkel, oldalszámokkal hivatkozott, alaposan alátámasztott, konstruktív visszajelzést adni.
- Biztassuk a versenyzőt a témához való további források elolvasására, akár javasoljunk is plusz olvasmányokat a szóbelire; javasolhatjuk, min dolgozzon még a szóbeli forduló előtt.

